

"הכרת הטוב" בעשייה החינוכית

אמר ר' לוי, למה היו בני ישראל דומין, לאחד שהיה לו בן והרכיבו על כתיפו, והיה מוליכו בשוק והיה הבן רואה דבר של חפץ, ואמר לאביו קח לי זה, והוא לוקח לו, פעם ראשונה, ופעם שנייה, ופעם שלישית, ראה הבן אדם אחד א"ל ראית את אבי, א"ל שוטה, אתה רוכב על כתיפי וכל מה שאתה רוצה אני לוקח לך, ואתה אומר לזה ראית את אבי, מה עשה אביו, השליכו מעל כתיפו בא כלב ונשכו, כך כשיצאו ישראל ממצרים... (פסיקתא דרב כהנא, ג)

רב פרידא היה לו תלמיד אחד שהיה שונה לו ארבע מאות פעמים וגמר ולמד יום אחד ביקשו אותו לדבר מצוה שנה לו, ולא למד אמר לו: הפעם מה שונה? אמר לו: מאותה שעה שאמרו לאדוני שיש דבר מצוה הסחתי דעתי, וכל שעה אמרתי, עכשיו עומד אדוני, עכשיו עומד אדוני, אמר לו: תן דעתך ואלמד אותך. חזר ושנה לו ארבע מאות אחרוני פעמים נוספות.
(בבלי, עירובין, דף נ"ד, ע"ב)

רבי פתח אוצרות בשני בצורת אמר יכנסו בעלי מקרא בעלי משנה בעלי גמרא בעלי הלכה בעלי הגדה אבל עמי הארץ אל יכנסו דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנס אמר לו רבי פרנסני אמר לו בני קרית אמר לו לאו שנית א"ל לאו אם כן במה אפרנסך [א"ל] פרנסני ככלב וכעורב פרנסיה בתר דנפק יתיב רבי וקא מצטער ואמר אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ אמר לפניו ר' שמעון בר רבי שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו בדקו ואשכח אמר רבי יכנסו הכל. **(בבא-בתרא, ח, א)**

"הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו, שנאמר
 "לדעת כי אני ה' מקדשכם", א"ל הקב"ה
 למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת
 שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל לך
 והודיעם".

(מסכת שבת, פרק י', ב)

נקלע רבי למקומו של ר' אלעזר בר' שמעון,

אמר ליה: יש לו בן לאותו צדיק? אמרו לו יצא
 לתרבות רעה. הלך הסמיכו לרב וחתנו עם ביתו של
 ר' שמעון בן איסי בן לקוניה אחות אימו, כל יום היה
 אומר: למקומי אני חוזר, אמר לו רבי: חכם עשו
 אותך, וגולת זהב פרסו עליך, ורבי קראו לך, ואתה
 אומר למקומי אני חוזר? כאשר הלך לישיב בישיבה
 של ר' שמעיה כששמע קולו אמר: זה הקול דומה
 לר' אלעזר בר' שמעון, אמרו לו: בנו הוא! קרא עליו:
 "פרי צדיק עץ חיים..." כאשר נפטר הובילוהו
 למערת אביו, ישב עין בפתח המערה, אמרו לו עין,
 עין פתח פיך ויכנס בן אצל אביו, לא פתח להם,
 כסבורים העם שזה גדול מזה, יצתה בת קול ואמרה
 לא מפני שזה גדול מזה אלא זה היה בצער מערה
 וזה לא היה בצער מערה. (בבא מציעא פה עמ' א')

1. דרגות במתן צדקה - המעולה שבה

שמונה מעלות יש בצדקה, זו למעלה מזו: מעלה
 גדולה שאין למעלה ממנה--זה המחזיק ביד
 ישראל שמך, ונותן לו מתנה או הלוואה, או עושה
 עימו שותפות, או ממציא לו מלאכה, כדי לחזק
 את ידו עד שלא יצטרך לבריות ולא ישאול; ועל
 זה נאמר "והחזקת בו, גר ותושב וחי עימך"
 (ויקרא כה, לה), כלומר החזק בו שלא ייפול
 ויצטרך.

(זרעים, מתנות עניים פ"ט ה"ז)

2. דרגות במתן צדקה - הבינוניות שבה

פחות מזה--הנותן צדקה לעניים, ולא ידע למי
 נתן, ולא ידע העני ממי לקח, שהרי זו מצוה
 לשמה: פחות מזה--שידע הנותן למי ייתן, ולא
 ידע העני ממי לקח: פחות מזה--שידע העני ממי
 נטל, ולא ידע הנותן

(זרעים, מתנות עניים פ"ט ה"ח-י)

3. דרגות במתן צדקה - הפחותות שבה

פחות מזה--שייתן לעני בידו, קודם
 שישאול. פחות מזה--שייתן לו כראוי ליתן לו,
 אחר שישאול. פחות מזה--שייתן לו פחות מן
 הראוי, בסבר פנים יפות. פחות מזה--שייתן לו,
 בעצב.

(זרעים, מתנות עניים פ"ט הלכה י"א-י"ד)